

REMISSYTTRANDE

Datum

2018 -03- 0 9

Dnr

12598-17-8.1

Aktbilaga

3

Regeringskansliet
Justitiedepartementet
Straffrättsenheten
103 33 STOCKHOLM

**Ett särskilt straffansvar för deltagande i en terroristorganisation
(Ds 2017:62)
(Departementets diarienummer Ju2017/09803/L5)**

Sammanfattning

Justitiekanslern pekar på ett antal brister och otydligheter i promemorians förslag till kompletteringar av den lagstiftning som gäller terroristbrott, som sammantaget leder till slutsatsen att förslagen i sin nuvarande form inte bör leda till lagstiftning. Justitiekanslern framhåller ånyo de generella svårigheter som är förenade med att försöka motverka terrorism genom ett utökat straffansvar.

Justitiekanslerns synpunkter på förslagen

Justitiekanslern har tidigare yttrat sig över de tre betänkanden som lämnats av Utredningen om genomförande av vissa straffrättsliga åtaganden för att förhindra och bekämpa terrorism (SOU 2015:63, SOU 2016:40 och SOU 2017:72). I yttrandena har Justitiekanslern bl.a. framhållit att utformningen av straffbestämmelserna kan leda till bevissvårigheter som påverkar lagstiftningens effektivitet men som också riskerar att skapa rättsosäkerhet. Samma invändningar kan riktas mot de lagförslag som läggs fram i den nu aktuella promemorian. Följande exempel kan ges.

En föreslagen ny 4 § i den s.k. rekryteringslagen (2010:299) kriminaliserar "deltagande i en terroristorganisationens verksamhet". Med uttrycket att delta i verksamheten ska enligt promemorian förstås ett deltagande som tar sig uttryck i någon form av aktivitet och därmed är mer kvalificerat och straffvärt än att endast befinna sig inom ett område som kontrolleras av en terroristorganisation eller att närvara vid ett evenemang anordnat av organisationen (s. 96). Därefter sägs bl.a. att kvinnors deltagande i terroristorganisationer som Daesh kan skilja sig från mäns deltagande och att deras roll i första hand är att lyda sina män, ta hand om barn och att utbilda dem i organisationens ideologi. Det framgår inte klart om utredningen därmed menar att en kvinna skulle kunna anses delta i en terroristorganisationens verksamhet, och alltså göra sig skyldig till brottsligt handlande, genom att ta hand om sina barn. Den föreslagna bestämmelsen

ger, så som den beskrivs i promemorian, ett minst sagt mycket stort utrymme för tolkning.

På samma sätt som i tidigare lagstiftningsärenden kan också konstateras att det torde bli mycket svårt, för att inte säga omöjligt att bevisa att någon har gjort sig skyldig till försök till deltagande i en terroristorganisations verksamhet eller samröre med densamma (rekryteringslagen 4 och 13 §§).

Enligt promemorian ska den som har varit närvarande hos en terroristorganisation, deltagit i gemensamma måltider och fått del av planeringen för sitt fortsatta deltagande kunna gå fri eftersom deltagandet anses ha varit av ett obetydligt slag (s. 168). Däremot ska den som har begett sig till en terroristorganisation för att ansluta sig men väl på plats fått besked om att hen inte är välkommen kunna dömas för försök till deltagande i en terroristorganisation (s. 170). Det är svårt att förstå vad som gör det ena av dessa handlanden mera straffvärt än det andra.

Utredningen föreslår också att det ska införas ett grovt brott avseende bl.a. deltagande i en terroristorganisations verksamhet (förslag till ändring av 11 § rekryteringslagen). Vid bedömningen av om brottet är grovt ska det enligt promemorian särskilt beaktas om den tilltalade har haft en central roll inom terroristorganisationen, om deltagandet på ett påtagligt sätt har bidragit till organisationens förmåga att begå särskilt allvarlig brottslighet eller om brottet annars har varit av särskilt farlig art. Som exempel på den tredje kvalifikationsgrunden anges i författningskommentaren att en religiös ledare genom sin status har fått många andra personer att ansluta sig till organisationen eller att det är fråga om en person med en särskild förmåga att värva personer till att begå självmordsdåd (s. 166). Att döma en person till ett strängare straff endast på grund av vem hen är eller på grund av personliga egenskaper som eventuellt skulle kunna komma att påverka andras handlingar skulle enligt Justitiekanslern innebära ett anmärkningsvärt avsteg från gällande rättsstatliga principer.

De nu redovisade exemplen leder till slutsatsen att promemorians förslag i sin nuvarande form inte bör leda till lagstiftning.

En övergripande synpunkt är att det enligt Justitiekanslerns mening är problematiskt att utredningen enbart fokuserar på islamistisk extremism som den typ av terrorism som anges utgöra ett hot mot demokratin och de mänskliga rättigheterna. Även om våldsbejakande islamistisk extremism, enligt Säkerhetspolisens årsbok för 2017, för närvarande utgör det största terrorhotet, så finns det även andra extremistmiljöer. En sådan kriminalisering som promemorian föreslår måste rimligen ta sin utgångspunkt i konkreta handlingar utan avseende på vem eller vilka åsikter den har som utför dessa.

Justitiekanslern ser, vilket också har framförts i tidigare remissvar, positivt på den översyn av den straffrättsliga terroristlagstiftningen som nu genomförs (dir. 2017:14). Det finns dock skäl att åter erinra om de

svårigheter som är förenade med att försöka motverka terrorism genom ett utökat straffansvar.

Ärendet har föredragits av Patricia Barrefelt.

Anna Skarhed